

The Informed SLP květen 2024 Zpracovala: Mgr. Simona Hlaváčová

Hra autistických dětí ve výzkumu

Studie se zabývá významem hry v pediatričké logopedii, přičemž zdůrazňuje nutnost přístupu zaměřeného na silné stránky, který respektuje neurodiverzitu, zejména u autistických dětí. Autoři textu si všímají výrazné nerovnováhy ve výzkumu – zatímco hra neurotypických dětí je široce zkoumána a oslavována, hra autistických dětí je často vnímána jako odchylka, kterou je třeba změnit.

Autoři zdůrazňují, že přístup zaměřený na silné stránky začíná potvrzením, že hra autistických dětí je platná a legitimní. Hra by měla být zábavná, iniciovaná dítětem a vnitřně motivující, a tedy se může lišit podle různých faktorů, včetně neurotypu. Autistické děti mají tendenci hrát si jinak než neurotypické, například organizováním, tříděním a zkoumáním předmětů. Tyto rozdíly v zájmech a preferencích jsou důkazem krásy neurodiverzity.

Text dále zmiňuje rizika spojená s přístupem, který by mohl vést k tomu, že se autistické děti budou snažit napodobovat neurotypické chování, což může být škodlivé. Například pokud jsou děti povzbuzovány k tomu, aby se zapojily do hry způsobem, který je jim nepříjemný nebo není pro ně přirozený, může to mít negativní dopady na jejich sebevědomí a pocit vlastní hodnoty.

Autor také kritizuje tradiční přístupy, které vycházejí z medicínského modelu, jenž se zaměřuje na „opravu“ jednotlivce, což může znamenat, že se autistickým dětem vnucuje určitý způsob hry, aniž by se braly v úvahu jejich přirozené preference a potřeby. Naopak neurodiverzní přístup, který vychází ze sociálního modelu, usiluje o pochopení a přijetí rozdílů, což umožňuje autistickým dětem žít autenticky.

Autoři se také zaměřují na nedostatky v dostupném výzkumu, zejména co se týče nedostatku studií, které by se zabývaly přirozeným vývojem autistické hry a jejími benefity pro učení, kognici a jazyk. Existuje však výzkum, který se zaměřuje na výuku herních dovedností, které jsou typické pro neurotypický vývoj, což ovšem není totéž co skutečná hra.

Všechny intervence by měly být pečlivě zvažovány a přizpůsobovány tak, aby byly v souladu s principy neurodiverzity a kulturními hodnotami. Autoři povzbuzují k tomu, aby se při práci s autistickými dětmi upřednostňovala zvědavost a menší důraz na předem stanovené cíle, což může podpořit autentické a příjemné sociální interakce a hru.

[Bredikyte, M., & Brandisauskiene, A. \(2023\). Pretend play as the space for development of self-regulation: cultural-historical perspective. *Frontiers in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1186512>](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1186512)

[Briet, G., Le Maner-Idrissi, G., Seveno, T., Le Marec, O., & Le Sourn-Bissaoui, S. \(2023\). Peer mediation in play settings for minimally verbal students with autism spectrum disorder. *Autism & Developmental Language Impairments*. <https://doi.org/10.1177/23969415231204837>](https://doi.org/10.1177/23969415231204837)

[Chang, Y.-C., Shire, S., Shih, W., & Kasari, C. \(2023\). Developmental play skills as outcomes of early intervention. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-023-06147-8>](https://doi.org/10.1007/s10803-023-06147-8)

[Chiang, F.-M., Yu, Y.-T., Liu, M.-H., Kuo, C.-C., Hsieh, C.-L., & Chen, K.-L. \(2024\). A social-competence group intervention featuring didactic teaching and practice in play contexts for preschool children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2023.102286>](https://doi.org/10.1016/j.rasd.2023.102286)

Davis, P. E., Slater, J., Marshall, D., & Robins, D. L. (2022). Autistic children who create imaginary companions: Evidence of social benefits. In *Autism* (Vol. 27, Issue 1, pp. 244–252). SAGE Publications. <https://doi.org/10.1177/13623613221092195>

Doernberg, E. A., Russ, S. W., & Dimitropoulos, A. (2020). Believing in make-believe: Efficacy of a pretend play Intervention for school-aged children with high-functioning autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-020-04547-8>

Dzenga, G. C., & Krystal, K. J. (2024). A review of literature on interventions aimed at increasing play for children with autism spectrum disorder. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s41252-024-00391-4>

Hijab, M. H. F., Khattab, S., Al Aswadi, N., Neves, J., Qarage, M., Othman, A., Alsulaiti, N., & Al-Thani, D. (2024). The what, where, who, why, which, and how of collaborative play involving autistic children in educational context: a contextual inquiry. *Frontiers in Education*. <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1273757>

Kali, A., & Scheiner, E. Y. (2024). Mixed friendships in the classroom: Perspectives of neurotypical children on their friends with ASD. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*. <https://doi.org/10.1177/10883576231221760>

Mattson, S. L., Higbee, T. S., Campbell, V. E., Lindgren, N. A., Osos, J. A., & Nichols, B. (2023). Using generic picture cues to promote verbal initiations during play. In *Journal of Applied Behavior Analysis*. <https://doi.org/10.1002/jaba.1014> [open access]

O'Guinn, K. N., Akers, J., & Gerencser, K. (2023). Interventions targeting interactive play in individuals with autism: A systematic review. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s40489-023-00392-4>

Paldam, E., Roepstorff, A., Steensgaard, R., Lundsgaard, S. S., Steensig, J., & Gebauer, L. (2022). A robot or a dumper truck? Facilitating play-based social learning across neurotypes. *Autism & Developmental Language Impairments*. <https://doi.org/10.1177/23969415221086714> [open access]

Stiller, A., & Stiller, C. (2022). Parental report of quality of life in autistic children and youths: the role of parents' (informal) social support, and children's active leisure time. *International Journal of Developmental Disabilities*. <https://doi.org/10.1080/20473869.2022.2092935>

Westby, C. (2022). Playing to pretend or "retending" to play: Play in children with autism spectrum disorder. *Seminars in Speech and Language*. <https://doi.org/10.1055/s-0042-1750348>. [open access]

Yu, Y.-T., Chiu, H.-M., Lin, C.-H., Hsieh, C.-L., & Chen, K.-L. (2024). Qualitative and quantitative pretend play and their predictors in children with autism spectrum disorder: A path-analysis study. *Research in Autism Spectrum Disorders*. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2023.102307>

Patologická vyhýbavost pokynům u dětí

Pathological Demand Avoidance (PDA), je profil autismu, který získává stále větší pozornost na sociálních sítích a mezi odborníky. PDA je profil, který popisuje určitou podskupinu autistických lidí, kteří mají extrémní potřebu vyhýbat se každodenním požadavkům, často kvůli úzkosti. Tento profil není oficiálně uznán v diagnostických manuálech DSM-5 nebo ICD-11, což znamená, že neexistuje konsenzus ohledně jeho definice nebo diagnostických kritérií.

Historie PDA sahá do 80. let, kdy britská psycholožka Elizabeth Newson poprvé popsala tento termín. PDA bylo původně spojováno s dětmi, které vykazovaly vysokou úroveň maskování

autistických rysů a měly nízkou potřebu podpory. V posledních letech se termín rozšířil, zejména v Británii, a vzbudil zájem jak mezi odborníky, tak mezi rodiči autistických dětí. Přesto existuje značná debata o tom, zda je PDA skutečně odlišným podtypem autismu, nebo zda jde o kombinaci autistických charakteristik a dalších faktorů, jako je úzkost.

[Demetriou, E. A., Lampit, A., Quintana, D. S., Naismith, S. L., Song, Y. J. C., Pye, J. E., Hickie, I., & Guastella, A. J. \(2018\). Autism spectrum disorders: A meta-analysis of executive function. *Molecular psychiatry*. <https://doi.org/10.1038/mp.2017.75> \[open access\]](#)

[Donaldson, A. L., Krejcha, K., & McMillin, A. \(2017\). A strengths-based approach to autism: Neurodiversity and partnering with the autism community. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. <https://doi.org/10.1044/persp2.SIG1.56> \[available to ASHA SIG members\]](#)

[Eaton, J., Duncan, K., & Hesketh, E. \(2018\). Modification of the Coventry Grid Interview \(Flackhill et al, 2017\) to include the Pathological Demand Avoidant profile. *Good Autism Practice*.](#)

[Egan, V., Linenberg, O., & O'Nions, E. \(2019\). The measurement of adult pathological demand avoidance traits. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-018-3722-7> \[open access\]](#)

[Flackhill, C., James, S., Soppitt, R., & Milton, K. \(2017\). The Coventry Grid Interview \(CGI\): exploring autism and attachment difficulties. *Good Autism Practice*.](#)

[Green, J., Absoud, M., Grahame, V., Malik, O., Simonoff, E., Le Couteur, A., & Baird, G. \(2018\). Pathological demand avoidance: Symptoms but not a syndrome. *The Lancet Child & Adolescent Health*. \[https://doi.org/10.1016/S2352-4642\\(18\\)30044-0\]\(https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(18\)30044-0\)](#)

[Kapp, S. K. \(2023\). Profound concerns about "Profound Autism": Dangers of severity scales and functioning labels for support needs. *Education Sciences*. <https://doi.org/10.3390/educsci13020106> \[open access\]](#)

[Kildahl, A. N., Helverschou, S. B., Rysstad, A. L., Wigaard, E., Hellerud, J. M. A., Ludvigsen, L. B., & Howlin, P. \(2021\). Pathological demand avoidance in children and adolescents: A systematic review. *Autism*. <https://doi.org/10.1177/13623613211034382>](#)

[Langton, E. G., & Frederickson, N. \(2018\). "Parents' experiences of professionals' involvement for children with extreme demand avoidance." *International Journal of Developmental Disabilities*. <https://doi.org/10.1080/20473869.2016.1204743>](#)

[Malik, O., & Baird, G. \(2018\). Commentary: PDA-what's in a name? Dimensions of difficulty in children reported to have an ASD and features of extreme/pathological demand avoidance: A commentary on O'Nions et al.\(2017\). <https://doi.org/10.1111/camh.12273>](#)

[Moore, A. \(2020\). Pathological demand avoidance: What and who are being pathologised and in whose interests?. *Global Studies of Childhood*. <https://doi.org/10.1177/2043610619890070> \[open access\]](#)

[Newson, E., Maréchal, K. L., & David, C. \(2003\). Pathological demand avoidance syndrome: A necessary distinction within the pervasive developmental disorders. *Archives of Disease in Childhood*. <https://doi.org/10.1136/adc.88.7.595> \[open access\]](#)

[O'Nions, E., Christie, P., Gould, J., Viding, E., & Happé, F. \(2014\). Development of the "Extreme Demand Avoidance Questionnaire" \(EDA-Q\): Preliminary observations on a trait measure for Pathological Demand Avoidance. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*.](#)

<https://doi.org/10.1111/jcpp.12149> [open access]

O'Nions, E., Gould, J., Christie, P., Gillberg, C., Viding, E., & Happé, F. (2016). Identifying features of 'pathological demand avoidance' using the Diagnostic Interview for Social and Communication Disorders (DISCO). *European Child & Adolescent Psychiatry*. <https://doi.org/10.1007/s00787-015-0740-2> [open access]

O'Nions, E., Viding, E., Floyd, C., Quinlan, E., Pidgeon, C., Gould, J., & Happé, F. (2018). Dimensions of difficulty in children reported to have an autism spectrum diagnosis and features of extreme/'pathological' demand avoidance. *Child and Adolescent Mental Health*. <https://doi.org/10.1111/camh.12242> [open access]

O'Nions, E., Viding, E., Greven, C. U., Ronald, A., & Happé, F. (2014). Pathological demand avoidance: Exploring the behavioural profile.

Autism. <https://doi.org/10.1177/1362361313481861> [open access]

O'Nions, E., Happé, F., Viding, E., & Noens, I. (2021) Extreme demand avoidance in children with Autism Spectrum Disorder: Refinement of a caregiver-report measure. *Advances in Neurodevelopmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s41252-021-00203-z> [open access]

Truman, C., Crane, L., Howlin, P., & Pellicano, E. (2021). The educational experiences of autistic children with and without extreme demand avoidance behaviours. *International Journal of Inclusive Education*.

<https://doi.org/10.1080/13603116.2021.1916108> [open access]

Tsai, L. Y., & Ghaziuddin, M. (2013). DSM-5 ASD moves forward into the past. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <http://doi.org/10.1007/s10803-013-1870-3>

Woods, R. (2017). Pathological demand avoidance: My thoughts on looping effects and commodification of autism. *Disability & Society*. <https://doi.org/10.1080/09687599.2017.1308705> [open access]

Užívání NMES u dětí s dysfagií

Práce s dětmi, které mají poruchy polykání ve faryngeální fázi, je náročná. Většina terapeutických přístupů spočívá v zajištění multidisciplinární péče, podpůrných strategiích, které napomáhají zrání, a v omezených případech v intervencích zaměřených přímo na patofyziologii dysfagie. Bohužel, terapeutické možnosti zaměřené na dysfagii jsou pro děti značně omezené.

Existují technologie s elektrodami, jako je neuromuskulární elektrická stimulace (NMES) a transkutánní elektrická senzorická stimulace (TESS), které jsou navrženy ke zlepšení polykání. Nicméně, přestože existují určité nadějně náznaky účinnosti těchto metod, dosud není dostatek kvalitních důkazů, které by ospravedlnily jejich běžné použití v léčbě dětské dysfagie. Výzkum v této oblasti trpí obvyklými problémy, jako jsou malé vzorky, nedostatek kontrolních skupin a variabilita v terapii.

Pediatrická NMES tedy může být účinná, ale zatím nevíme, jak, pro koho, a za jakých podmínek. Navíc existují obavy o možné negativní účinky, zvláště u kojenců. Přestože se někteří terapeuti rozhodují NMES používat, je důležité, aby byly všechny rozhodnutí o této terapii pečlivě zváženy a monitorovány. Tým by měl být informován o nedostatku důkazů a možných rizicích, a terapie by měla pokračovat jen za podmínek, že přináší zlepšení bez škodlivých vedlejších účinků.

Prozatím je tedy NMES u dětí spíše možností pro experimentální léčbu než standardní praxí.

[Bustamante, D. A., Plumb, A. M., Bailey, D. J., & Sandage, M. J. \(2022\). Use of neuromuscular electrical stimulation for swallowing habilitation in high-risk infants: A survey of clinical practice. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. \[https://doi.org/10.1044/2021_PERSP-21-00146\]\(https://doi.org/10.1044/2021_PERSP-21-00146\) \[available to ASHA SIG members\]](https://doi.org/10.1044/2021_PERSP-21-00146)

[Epperson, H. E., & Sandage, M. J. \(2019\). Neuromuscular development in neonates and postnatal infants: Implications for neuromuscular electrical stimulation therapy for dysphagia. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*. \[https://doi.org/10.1044/2019_JSLHR-S-18-0502\]\(https://doi.org/10.1044/2019_JSLHR-S-18-0502\) \[available to ASHA members\]](https://doi.org/10.1044/2019_JSLHR-S-18-0502)

[Gosa, M. M., & Marshall, J. \(2024\). Effect of device-assisted therapy in children with oropharyngeal dysphagia: A rapid review. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. \[https://doi.org/10.1044/2023_PERSP-23-00085\]\(https://doi.org/10.1044/2023_PERSP-23-00085\) \[available to ASHA SIG members\]](https://doi.org/10.1044/2023_PERSP-23-00085)

[Propp, R., Gill, P. J., Marcus, S., Ren, L., Cohen, E., Friedman, J., & Mahant, S. \(2022\). Neuromuscular electrical stimulation for children with dysphagia: A systematic review. *BMJ Open*. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-055124> \[open access\]](https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-055124)

Vnímání terapie z perspektivy autistů

Pokud jste někdy hledali odpovědi na otázky jako „Jak se autisté cítí ohledně speciálních tříd?“ nebo „Kolik terapie je příliš?“ možná jste si všimli, že na internetu nejsou jasné odpovědi. Často v těchto diskusích dominují hlasy lidí, kteří nejsou sami autisté. Poslouchání autistických hlasů je však klíčem k pochopení jejich zkušeností a hodnot, což může vést k lepší péči a obhajobě jejich potřeb. Výzkum, který se zaměřuje na perspektivy autistů, je proto velmi cenný.

Studie od Chazin et al. se zaměřila na názory autistických dospělých ohledně vhodnosti různých intervencí a cílů při práci s malými autistickými dětmi. Výsledky ukázaly, že nejdůležitější je zohlednit perspektivu samotného dítěte při určování cílů a intervencí. Bylo navrženo zapojit děti do rozhodování, respektovat jejich souhlas nebo nesouhlas a podporovat jejich schopnost sebeobhajoby. Cíle jako zlepšení komunikace, autonomie a bezpečnosti byly shodně považovány za nejdůležitější. Naopak cíle zaměřené na potlačování autistických rysů, jako je omezování stimování nebo nácvik očního kontaktu, byly hodnoceny jako nejméně důležité.

Co se týče učebního prostředí, všichni respondenti souhlasili, že nejpříjemnější je dětsky vedené učení v inkluzivním prostředí, přizpůsobené individuálním potřebám dítěte. Ohledně množství terapie se respondenti shodli, že optimální je 6–20 hodin týdně. Co se týče řešení problémového chování, bylo považováno za přijatelné vést dítě k uklidnění v určeném prostoru za přítomnosti dospělého, ale použití těchto technik jako trestu bylo hodnoceno negativně.

Výsledky této studie poskytují důležité podněty pro přijetí neurodiverzity v péči o autistické děti. Poslouchání autistických hlasů a snaha o lepší pochopení jejich perspektiv je klíčovým krokem k etičtější a efektivnější podpoře.

ADHD

ADHD je poměrně častý jev, který postihuje přibližně jedno z patnácti dětí na celém světě, přičemž v USA je výskyt ještě vyšší. Děti s ADHD častěji potřebují podporu logopedů, protože mají problémy s porozuměním a sociálními dovednostmi. ADHD se často podobá vývojové jazykové poruše (DLD), protože obě skupiny mají problémy s pracovní pamětí a exekutivními funkcemi, a je spojeno s vyšším výskytem jazykových opoždění.

ADHD přetrvává do dospělosti ve více než 90 % případů, přestože panuje mýtus, že jde o něco, z čeho děti vyrostou. ADHD se projevuje třemi typy: kombinovaným, hyperaktivně-impulzivním a nepozorným, přičemž poslední z nich bývá někdy označován jako ADD. Diagnostika ADHD u dívek je často přehlížena, což vede k častějším výskytům úzkosti a deprese u dospělých žen s ADHD.

Studie zkoumající zkušenosti dospívajících s ADHD a jejich vzdělávací potřeby ukazují, že studenti, kteří jsou informováni o svém stavu, mají lepší postoj ke svým učebním rozdílům. Je důležité, aby pedagogové naslouchali těmto studentům a přizpůsobovali výuku tak, aby vyhovovala jejich potřebám. Studenti zdůraznili význam zajímavé a vizuálně podporované výuky, potřebu času na zpracování informací a přestávky na pohyb. Rovněž ocenili, když se učitelé snažili porozumět jejich situaci a podporovali je individuálně. Tyto přístupy mohou nejen zlepšit vzdělávací zkušenosti studentů s ADHD, ale i jejich neurotypických vrstevníků.

[Becker, S. P., Vaughn, A. J., Zoromski, A. K., Burns, G. L., Mikami, A. Y., Fredrick, J. W., Epstein, J. N., Peugh, J. L., & Tamm, L. \(2024\). A multi-method examination of peer functioning in children with and without Cognitive Disengagement Syndrome. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*. <https://doi.org/10.1080/15374416.2024.2301771>](https://doi.org/10.1080/15374416.2024.2301771)

[Gibbs, K., Barker, L., & Le, L. \(2023\). "I want to help kids like me be heard!" A survey about schooling from the perspective of adolescents with ADHD. *Australian Journal of Learning Difficulties*. <https://doi.org/10.1080/19404158.2023.2286301> \[open access\]](https://doi.org/10.1080/19404158.2023.2286301)

[Tancredi, H., Graham, L. J., Killingly, C., & Sweller, N. \(2023\). Investigating the impact of impairment and barriers experienced by students with language and/or attentional difficulties. *Australian Journal of Learning Difficulties*. <https://doi.org/10.1080/19404158.2023.2285270> \[open access\]](https://doi.org/10.1080/19404158.2023.2285270)

Terapie prozodie

Prozodie, což je rytmus a intonace v řeči, hraje zásadní roli jak v komunikaci, tak v porozumění textu. U autistických studentů může prozodie ovlivňovat jejich schopnost rozumět textu i jejich sociální interakce. Logopedi se obvykle zaměřují na prozodii v kontextu sociální komunikace, ale je stejně důležitá i pro čtenářskou plynulost a porozumění. Autističtí jedinci nemusí vnímat svou specifickou prozodii jako něco, co je potřeba měnit; cílem by spíše mělo být pomoci jim pochopit, jak prozodie ovlivňuje význam, což může zlepšit jejich komunikační a čtenářské dovednosti.

Abychom zjistili, zda prozodie ovlivňuje porozumění textu, je nejprve důležité posoudit dekódovací schopnosti dítěte a porovnat je s jeho schopnostmi porozumění. Pokud je dekódování silné, ale porozumění zaostává, může být nutné hodnotit prozodii. K tomu mohou pomoci různé nástroje a rubriky, například Test integrovaných jazykových a čtenářských dovedností (TILLS).

Mezi intervence na zlepšení prozodie patří opakované čtení textů s výrazným rytmem, jako je poezie a scénáře, stejně jako čtení spolu s plynulým vzorem. Tyto aktivity nejen podporují prozodii, ale také zlepšují slovní zásobu, artikulaci a další jazykové dovednosti, což je efektivní pro pomoc autistickým studentům s porozuměním textu.

[Putnam, O. C., & Erickson, K. A. \(2024\). The role of prosody in reading comprehension for individuals on the autism spectrum. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. \[https://doi.org/10.1044/2023_persp-23-00170\]\(https://doi.org/10.1044/2023_persp-23-00170\) \[available to ASHA SIG members\]](https://doi.org/10.1044/2023_persp-23-00170)

Přístup orientovaný na rodinu a AAK

Poskytování logopedických služeb v oblasti augmentativní a alternativní komunikace (AAK) by mělo být zaměřeno na rodiny, což je klíčové pro úspěch dětí a prevence ukončení využívání AAK. Přestože si logopedi uvědomují důležitost rodinně orientovaného přístupu, jeho realizace není vždy jednoduchá. Výzkum potvrzuje, že silné partnerství mezi rodinami a profesionály je zásadní, ale bohužel stále vzácné.

Biggs a jeho tým zkoumali názory 25 logopedů pracujících v AAK a zjistili tři hlavní přístupy:

1. Profesionálně orientovaní logopedi se považují za odborníky a zaměřují se na práci s dětmi, přičemž rodinám poskytují minimální podporu.
2. Spojenci rodin vidí rodiny jako partnery, kteří s podporou logopedů mohou učit své děti dovednosti. Tyto logopedi se zaměřují na školení a podporu pečovatelů.
3. Rodinně zaměření logopedi oceňují odborné znalosti rodin a společně s nimi rozhodují o intervencích, poskytují emoční podporu a přizpůsobují služby potřebám rodiny.

Většina logopedů spadala do kategorie spojenců rodin, zatímco jen čtyři byli rodinně zaměřeni. Autoři doporučují větší důraz na rodinně orientovaný přístup.

Barton-Hulseý a jeho tým zkoumali, jak pandemie ovlivnila přechod na telepraxi, což paradoxně vedlo k rodinnějšímu přístupu. Vzdálené poskytování služeb umožnilo rodinám aktivně se zapojit do intervence a logopedům nahlédnout do domácího prostředí.

Andzik a jeho kolegové se zeptali 25 rodičů, co by mohli logopedi zlepšit v rodinně orientované praxi. Rodiče poskytli řadu užitečných návrhů.

Doporučení pro zlepšení rodinně orientovaných služeb v AAK:

1. Zhodnoťte své přesvědčení: Uvědomte si, jak vaše názory ovlivňují vaši praxi, a porovnejte je s rodinně orientovaným přístupem.
2. Přijměte růstové myšlení: Přemýšlejte o rodinně orientované praxi jako o neustálém procesu zlepšování.
3. Identifikujte rodinu jako tvůrce cílů a intervenčního pracovníka: Nechte rodinu převzít iniciativu a poskytněte jim potřebnou podporu.
4. Pečlivě naslouchejte rodinám: Přizpůsobte intervence jejich specifickému kontextu.
5. Začněte brzy: Poskytněte rodinám informace o AAK včas, aby mohly učinit informovaná rozhodnutí.
6. Informujte rodiny o hodnocení a výsledcích: Ujistěte se, že rodiny rozumí hodnocení a jeho výsledkům.
7. Podporujte zkoušení různých zařízení: Umožněte rodinám porovnávat různé systémy AAK.
8. Nabídněte emoční podporu: Vytvářejte vztahy s rodinami a přizpůsobujte intervence jejich potřebám.
9. Zapojte celou rodinu do modelování jazyka a výcviku: Zvyšte počet příležitostí k učení zapojením více členů rodiny.

10. Zvyšte přítomnost rodin při terapii: Zlepšete spolupráci a podporu během terapie.
11. Podporujte používání AAK v různých prostředích: Pomáhejte rodinám překonávat výzvy spojené s používáním AAK mimo domov.
12. Poskytněte prostor pro zpětnou vazbu: Povzbuzujte rodiny, aby vám řekly, co nefunguje, a otevřete prostor pro autentické rozhovory.
13. Podporujte týmovou spolupráci: Rodiny oceňují, když týmy spolupracují na sdílení informací a řešení problémů.
14. Oslavujte úspěchy: I malé pokroky je důležité oslavit, aby se rodiny cítily povzbuzené na cestě s AAK.

[Andzik, N. R., LaRouech, A. M., & Gladfelter, A. L. \(2024\). Parents' perspectives of augmentative and alternative communication: From assessment to implementation. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. \[https://doi.org/10.1044/2023_persp-23-00110\]\(https://doi.org/10.1044/2023_persp-23-00110\) \[available to ASHA SIG members\]](https://doi.org/10.1044/2023_persp-23-00110)

[Barton-Hulsey, A., Collins, S. C., Therrien, M. C. S., Biggs, E. E., Romano, M., & Coltellino, B. \(2023\). Augmentative and alternative communication services during the COVID-19 pandemic: Contextual determinants of the parent–speech-language pathologist partnership. *American Journal of Speech-Language Pathology*. \[https://doi.org/10.1044/2023_ajslp-23-00139\]\(https://doi.org/10.1044/2023_ajslp-23-00139\) \[available to ASHA members\]](https://doi.org/10.1044/2023_ajslp-23-00139)

[Biggs, E. E., Therrien, M. C. S., Abarca, D., Romano, M., Barton-Hulsey, A., & Collins, S. C. \(2024\). Examining the family-centeredness of speech-language pathologists working with children who use augmentative and alternative communication. *American Journal of Speech-Language Pathology*. \[https://doi.org/10.1044/2023_ajslp-23-00301\]\(https://doi.org/10.1044/2023_ajslp-23-00301\) \[available to ASHA members\]](https://doi.org/10.1044/2023_ajslp-23-00301)

Vývoj jazyka u dětí, které používají AAK přináší specifické výzvy ve srovnání s běžným vývojem mluvené řeči. Zatímco děti obvykle rozvíjejí podstatná jména dříve než slovesa, u uživatelů AAK může být tento postup odlišný kvůli složitosti symbolové komunikace. Porozumění těmto rozdílům je klíčové pro podporu uživatelů AAK při rozvoji jejich jazykových dovedností, zejména pokud jde o slovesa, která hrají zásadní roli při budování složitějších gramatických struktur.

Výzvy ve vývoji symbolové komunikace:

1. Nesoulad mezi vstupem a výstupem: Vstupy, které uživatelé AAK dostávají z okolního prostředí, jsou často verbální, zatímco jejich výstupy jsou grafické symboly. Tento rozdíl může ztížit učení jazyka.
2. Kognitivní a motorické nároky: Navigace v symbolovém systému vyžaduje odlišné kognitivní a motorické dovednosti než mluvený jazyk.
3. Přístup k slovní zásobě: Přístupnost slov závisí na tom, jak jsou slova naprogramována do zařízení AAK, a ne všechna potřebná slova mohou být snadno dostupná.

Srovnání s běžným vývojem jazyka:

Výzkumy ukázaly, že uživatelé AAK obecně komunikují s menší jazykovou složitostí ve srovnání se svými verbálními vrstevníky. Často mají menší slovní zásobu, kratší věty a více se spoléhají na podstatná jména. Nicméně studie od Soto et al. naznačuje, že vývoj gramatiky u uživatelů AAK může být podobnější vývoji mluveného jazyka, než se dříve myslelo. Jejich zjištění ukazují, že uživatelé AAK, stejně jako verbální komunikátoři, vykazují podobné proporce podstatných jmen, sloves a uzavřených tříd slov. Důležité je, že objevení se sloves v

komunikaci uživatelů AAK je spojeno s vyšším používáním dalších gramatických struktur, jako jsou uzavřené třídy slov a morfémy.

Podpora gramatického vývoje u uživatelů AAK:

Vzhledem k důležitosti sloves při rozvoji gramatiky mohou logopedi podniknout konkrétní kroky k podpoře uživatelů AAK:

1. Zajistit přístup k široké škále slovních druhů: Symbolové systémy by měly zahrnovat širokou škálu slovních druhů, zejména slovesa, aby se usnadnila tvorba složitějších vět.
2. Prioritizovat výuku slovní zásoby: Rozvoj syntaxe je založen na rostoucí slovní zásobě. Pravidelná a zaměřená výuka slovní zásoby je nezbytná pro rozšíření rozsahu myšlenek, které mohou uživatelé AAK vyjádřit.
3. Zaměřit se na slovesa: Cílené používání sloves je klíčové pro podporu kombinování slov a rozvoj složitějších gramatických struktur.

Pochopením podobností a rozdílů ve vývoji jazyka mezi uživateli AAK a jejich verbálními vrstevníky mohou logopedi přizpůsobit své intervence tak, aby podporovaly specifické potřeby dětí používajících AAK, a tím jim pomohli dosáhnout větší nezávislosti v komunikaci.

[Soto, G., Clarke, M. T., & Savaldi-Harussi, G. \(2023\). Relationship between lexicon and grammar in children and youth who use augmentative and alternative communication. *Augmentative and Alternative Communication*. <https://doi.org/10.1080/07434618.2023.2237108>](https://doi.org/10.1080/07434618.2023.2237108)

[Binger, C., & Light, J. \(2008\). The morphology and syntax of individuals who use AAK: Research review and implications for effective practice. *Augmentative and Alternative Communication*. <https://doi.org/10.1080/07434610701830587>](https://doi.org/10.1080/07434610701830587)

[Sutton, A., Soto, G., & Blockberger, S. \(2002\). Grammatical issues in graphic symbol communication. *Augmentative and Alternative Communication*. <https://doi.org/10.1080/07434610212331281271>](https://doi.org/10.1080/07434610212331281271)

Příroda jako terapeut

Výzkum zkoumal přínosy rehabilitace založené na přírodě pro dospělé s traumatickým poraněním mozku (TBI) v Dánsku.

V Dánsku se rehabilitace často odehrává v přírodě, například v lesích, terapeutických zahradách nebo parcích. Příroda zde slouží jako "spolu-terapeut", přinášející řadu výhod.

Pacienti s TBI, kteří se rehabilitují v přírodním prostředí, uváděli zvýšený pocit autonomie, lepší sociální interakce, spolupráci, radost a klid.

I když nemáme všichni možnost pracovat v takových podmínkách, můžeme z výzkumu získat cenné podněty:

1. Zvažte nové prostředí: Změna prostředí může mít pozitivní vliv na pacienty. Pokud není možnost jít ven, zlepšení prostředí uvnitř, jako je otevření okna, změna osvětlení nebo uspořádání místnosti, může být užitečné.
2. Pozornost na hluk: Venkovní zvuky bývají často uklidňující, na rozdíl od stresujícího vnitřního hluku. Zkuste snížit hluk v místnosti nebo přehrávat uklidňující zvuky přírody.

3. Důraz na smysluplnost cvičení: Pacienti často vnímají cvičení venku jako smysluplnější. Pomozte pacientům propojit jejich rehabilitační aktivity s jejich širšími cíli, například návratem do práce.

4. Podporujte výzvy: V přírodě se pacienti často více snaží překonávat své limity. Podobně je možné v terapii podporovat dosažení menších kroků ke splnění větších cílů.

5. Propojte klienty s komunitou: Skupinová podpora byla pro pacienty velmi přínosná. Hledejte místní nebo online skupiny, které mohou nabídnout podporu.

6. Přidejte zábavu: Terapie by měla být i zábavná. Najděte způsoby, jak udělat sezení příjemnější.

I když nemůžeme všichni pracovat v prostředí, jaké je dostupné v Dánsku, můžeme se inspirovat tím, jak přírodní prostředí podporuje lepší výsledky u pacientů. Zkuste přenést některé z těchto principů do své praxe, ať už tím, že vylepšíte prostředí, nebo propojením cvičení s konkrétními cíli a potřebami pacientů.

[Vibholm, A. P., Pallesen, H., Christensen, J. R., & Varning Poulsen, D. \(2023\). Nature-based rehabilitation—experiences from patients with acquired brain injury: An explorative qualitative study. *Disability and Rehabilitation*. <https://doi.org/10.1080/09638288.2023.2274874>](https://doi.org/10.1080/09638288.2023.2274874)

Použití zahuštěných tekutin při dysfagii

V oblasti terapie dysfagie je používání zahuštěných tekutin stále jedním z nejběžnějších zásahů, a to nejen pro jejich vliv na zmírnění aspirace, ale i pro jejich důležitost v terapeutických strategiích. Tento přístup má dlouhou historii a byl založen na studiích, které ukázaly, že zahuštěné tekutiny mohou pomoci redukovat aspiraci. Avšak nedávné výzkumy naznačují, že efektivita tohoto přístupu nemusí být tak jasná, jak se původně zdálo.

Makhnevich et al. provedli retrospektivní studii, která zahrnovala téměř 9000 hospitalizovaných pacientů s demencí a dysfagií během 5 let. Polovina pacientů byla na zahuštěných tekutinách, druhá polovina na nezahuštěných tekutinách.

Hlavní výsledky:

- Úmrtnost a délka hospitalizace: Neexistovaly významné rozdíly mezi skupinami v úmrtnosti, dehydrataci, délce hospitalizace nebo míře remisí.

- Respirační komplikace: Pacienti na zahuštěných tekutinách byli signifikantně častěji postiženi respiračními komplikacemi, jako jsou dušení, aspirace nebo pneumonie.

- Intubace: Pacienti na nezahuštěných tekutinách byli častěji intubováni.

Studie naznačuje, že používání zahuštěných tekutin nemá významný vliv na pravděpodobnost přežití v nemocnici. Toto je zásadní zjištění, které by mohlo vyžadovat revizi našich přístupů k terapii dysfagie.

Respirační komplikace: Zajímavé je, že pacienti na zahuštěných tekutinách měli více respiračních komplikací, což by mohlo být v rozporu s předpokladem, že zahuštěné tekutiny snižují aspiraci. Ukazuje se, že aspirace zahuštěných tekutin může mít vážnější plicní následky než aspirace vody, zejména u pacientů s demencí, kteří mají již oslabenou fyzickou kondici.

Studie naznačuje, že rozdíl v dehydrataci mezi skupinami nebyl významný, což může být částečně způsobeno podáváním intravenózních tekutin. Je možné, že obavy o dehydrataci nemusí být tak kritické, jak jsme se dříve domnívali.

Studie nevzala v úvahu závažnost dysfagie u pacientů, takže je možné, že pacienti na zahuštěných tekutinách měli závažnější formu dysfagie, což mohlo přispět k vyššímu riziku respiračních komplikací.

Tato studie nabízí důležité podněty k přehodnocení přístupů k používání zahuštěných tekutin v terapii dysfagie. Ukazuje, že zatímco zahuštěné tekutiny mohou mít určité výhody, jejich použití může také přinášet nežádoucí vedlejší účinky, které je třeba pečlivě zvážit. Jak se naše chápání těchto terapií vyvíjí, bude důležité pokračovat v diskuzi o nejlepších strategiích pro správu dysfagie a dosahování optimálních klinických výsledků.

[Makhnevich, A., Perrin, A., Talukder, D., Liu, Y., Izard, S., Chiuzaan, C., D'Angelo, S., Affoo, R., Rogus-Pulia, N., & Sinvani, L. \(2024\). Thick liquids and clinical outcomes in hospitalized patients with Alzheimer Disease and related dementias and dysphagia. *JAMA Internal Medicine*. <https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2024.0736>](https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2024.0736)

Měření pokroků u osob s afázií

Měření výsledků, které jsou důležité pro osoby žijící s afázií, může být složité.

Araújo a kolegové přepracovali nástroj World Health Organization Quality of Life – BREF (WHOQOL-BREF), aby ho přizpůsobili potřebám lidí s afázií. Tento nástroj, dostupný ve více jazycích, byl modifikován tak, aby byl citlivý na změny v oblastech fyzických, psychologických, sociálních vztahů a environmentálních aspektů. V jejich verzi byla přidána fotografie, zvýrazněný text a ikony k jednotlivým možnostem škály Likerta, což zvyšuje přístupnost pro osoby s afázií.

Co je nového?

- Zjednodušená vizualizace: Použití ikon a obrázků, které usnadňují pochopení otázek.
- Zvýrazněný text: Pomáhá zvýšit čitelnost a orientaci v otázkách.
- Jazyková přístupnost: Zjednodušení syntaxe a slovní zásoby.

Pokud se zaměřujete na přístup k terapii afázie z pohledu účasti na životě, může WHOQOL-BREF nabídnout měřitelné, personálně zaměřené cíle, které lze začlenit do terapie. Můžete se ptát například: „Do jaké míry považujete svůj život za smysluplný?“ nebo „Jak jste spokojeni se svou schopností vykonávat každodenní činnosti?“

[Araújo, A. F. S., Jesus, L. M., Sa-Couto, P., & Matos, M. A. C. \(2023\). Adaptation and validation of the World Health Organization Quality of Life–BREF \(WHOQOL-BREF\) for people with aphasia. *Aphasiology*. <https://doi.org/10.1080/02687038.2023.2282651>](https://doi.org/10.1080/02687038.2023.2282651)

[Wallace, S. E., Donoso Brown, E. V., Lee, J. B., Janov, K. L., & Busquets, M. P. \(2024\). Self-reported home program adherence by people with aphasia: exploring construct validity. *American Journal of Speech-Language Pathology*. \[https://doi.org/10.1044/2024_AJSLP-23-00206\]\(https://doi.org/10.1044/2024_AJSLP-23-00206\) \[available to ASHA members\]](https://doi.org/10.1044/2024_AJSLP-23-00206)

Funkční literární aktivity ve skupinových terapiích afázie

Jste pravděpodobně již zvyklí začleňovat funkční literární aktivity do svých terapeutických sezení s klienty s afázií—aktivity jako je posílání textových zpráv, čtení e-mailů nebo publikování na sociálních médiích. Koneckonců, kdo by neocenil pacientům přizpůsobenou terapeutickou aktivitu, která může zlepšit jejich zapojení do života? Ale používáte tyto aktivity také ve skupinových nastaveních? A co online skupiny pro osoby s afázií?

Cetinkaya et al. se zaměřili na výsledky programu Technology and Literacy Engagement After Stroke (TALES)—online hybridního (individuálního + skupinového) terapeutického programu pro osoby s afázií, který vznikl během pandemie jako projekt sociální odpovědnosti z Univerzity v Manchesteru. Program se soustředí na zlepšení čtení a psaní, s přidaným přínosem sociální komunikace a skupinové podpory. V tomto výzkumu se 5 osob s afázií setkávalo s studenty logopedie prostřednictvím Zoomu na sedmi 90minutových týdenních sezeních a prováděli aktivity jako čtení zpráv nebo e-mailů nahlas, navigaci na sociálních médiích, psaní deníků, posílání textových zpráv apod. Studenti pracovali přímo s jednotlivými klienty pomocí breakout skupin. Po sezeních se účastníci věnovali individuálním domácím úkolům pomocí aplikace Cuespeak.

Účastníci studie vykázali významné zlepšení v *WAB-R* (Western Aphasia Battery-Revised) v oblastech afázie, jazykového a kortikálního kvocientu a dvou testech čtení z *PALPA* (Psycholinguistic Assessments of Language Processing in Aphasia). Zlepšení v pravopisu nebyla významná, ale je možné, že to je způsobeno tím, že hodnocení vyžadovalo psaní rukou, zatímco TALES se zaměřoval na elektronické psaní. Účastníci také uvedli zvýšení sebevědomí ve svých literárních dovednostech a považovali léčbu TALES za zábavnou, funkční a užitečnou.

Program TALES ukazuje, jak lze funkční literární aktivity efektivně implementovat do virtuálních skupinových sezení a jak mohou zlepšit nejen literární dovednosti, ale i sociální interakce a sebevědomí účastníků.

Online skupinové terapie mohou nabídnout flexibilitu a přístupnost, které tradiční osobní setkání nemohou vždy poskytnout, a program TALES to dokazuje jako úspěšný model.

Studie měla některá omezení (malá velikost vzorku, absence zaslepení a měření věrnosti), ale ukazuje slibný směr pro budoucí výzkum a praxi.

[Cetinkaya, B., Twomey, K. E., & Conroy, P. \(2024\). Initial evaluation of the TALES \(technology and literacy engagement after stroke\) programme targeting functional literacy and social engagement in people with aphasia after stroke. *Aphasiology*. <https://doi.org/10.1080/02687038.2024.2322769> \[open access\]](https://doi.org/10.1080/02687038.2024.2322769)

Implicitní předsudky vůči koktání

I když máme jako logopedi pozitivní vědomé názory na koktání, výzkumy ukazují, že máme i negativní implicitní předsudky. Tyto předsudky vycházejí z hluboko zakořeněných kulturních přesvědčení, které si často neuvědomujeme. Studie ukazují, že různé skupiny, včetně těch, kteří se koktáním zabývají, mají při poslechu koktavého projevu automatické negativní reakce, což může být způsobeno tím, že koktavá řeč vyžaduje více kognitivního úsilí a je tedy méně příjemná.

Jak se vypořádat s implicitními předsudky

1. Změna v atribuci: Podle Boylea bychom měli používat Weinerovu teorii atribuce, která klade důraz na neurobiologické příčiny koktání namísto nebiologických. Tento posun může podpořit empatii a snížit pocity viny nebo obvinění vůči osobám, které koktají.
2. Inkluzivní metody školení: Zapojení zpětné vazby od lidí, kteří koktají, do našich školících a vzdělávacích materiálů může pomoci přizpůsobit naše praktiky jejich zkušenostem. Místo tradičních úkolů, jako je pseudokoktání, které někteří považují za nevhodné, můžeme využít alternativní úkoly, jako jsou rozhovory nebo pozorovací úkoly.
3. Vývoj inkluzivních materiálů: Při vytváření materiálů pro učitele nebo klienty zajišťujte, aby byly vyvinuty s přímým zapojením osob, které koktají. To zajistí, že materiály budou relevantní, respektující a efektivní.
4. Nepřetržité učení: Sledujte nové výzkumy a nejlepší praxe týkající se koktání a implementujte strategie založené na důkazech ke zlepšení vaší praxe a podpory klientů.

[Bortz, M. A. \(2024\). Is there a place for pseudostuttering assignments in speech-language pathology training within a neurodiverse paradigm? *ASHA Perspectives, SIG 4*. <https://doi.org/10.1044/2024.PERSP-23-00268> \[available to ASHA SIG members\]](https://doi.org/10.1044/2024.PERSP-23-00268)

[Boyle, M. P. \(2014\). Understanding perceptions of stuttering among school-based speech-language pathologists: An application of attribution theory. *Journal of Communication Disorders*. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2014.06.003>](https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2014.06.003)

[Guntupalli, V. K., Nanjundeswaran, C., Dayalu, V. N., & Kalinowski, J. \(2012\). Autonomic and emotional responses of graduate student clinicians in speech-language pathology to stuttered speech. *International Journal of Language & Communication Disorders*. <https://doi.org/10.1111/j.1460-6984.2012.00162.x>](https://doi.org/10.1111/j.1460-6984.2012.00162.x)

[Hearne, A., Miles, A., Clark, E., Brasell, S., Divers, E., Tong, A., & Wielenga, S. \(2024\). Developing a stakeholder led stuttering resource for teachers in New Zealand. *Speech, Language and Hearing*. <https://doi.org/10.1080/2050571X.2024.2330200> \[open access\]](https://doi.org/10.1080/2050571X.2024.2330200)

[Walden, T. A., Lesner, T. A., & Jones, R. M. \(2020\). Is what I think I think really what I think? Implicit and explicit attitudes toward stuttering among practicing speech-language pathologists. *Journal of Communication Disorders*. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2019.105965>](https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2019.105965)

[Chazin, K. T., Ledford, J. R., Wilson-Moses, J. M., Rajaraman, A., & Juárez, A. P. \(2024\). Centering autistic perspectives: Social acceptability of goals, learning contexts, and procedures for young autistic children. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-024-06242-4>](https://doi.org/10.1007/s10803-024-06242-4)

[Gaddy, C., & Crow, H. \(2023\). A primer on neurodiversity-affirming speech and language services for autistic individuals. *Perspectives of the ASHA Special Interest Groups*. <https://doi.org/10.1044/2023.persp-23-00106> \[available to ASHA SIG members\]](https://doi.org/10.1044/2023.persp-23-00106)